

FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-02

MITRAL KLAPON STENOZLARIDA YURAK GLIKOZIDLARINING
O'RNI

Barotov Samandar So'yib o'g'li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti DKTF terapiya, kardiologiya va funksional diagnostika kafedrası klinik ordinatori

Ibragimov Saidburxon Abdumajid o'g'li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti DKTF terapiya, kardiologiya va funksional diagnostika kafedrası klinik ordinatori

O'ktamxo'jayev Yorqinxo'ja Boburxo'ja o'g'li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti DKTF terapiya, kardiologiya va funksional diagnostika kafedrası klinik ordinatori

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola mitral klapon stenozida yurak glikozidlarining terapevtik va klinik ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda glikozidlarning yurak ritmini barqarorlashtirish, o'ng bo'shliq funksiyasini qo'llab-quvvatlash va simptomatik yurak yetishmovchiligini kamaytirishdagi roli tahlil qilindi. Shuningdek, bemorlarning klinik holati, jismoniy faollik darajasi va elektrokardiografik ko'rsatkichlar orqali davolash samaradorligi baholandi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, yurak glikozidlari mitral stenoz bilan kasallangan bemorlarda simptomlarni kamaytirish, atrial fibrilatsiya va tez-tez ekstrasistoliyalarni nazorat qilishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: mitral klapon stenoz, yurak glikozidlari, atrial fibrilatsiya, ekstrasistoliyalar, yurak yetishmovchiligi, ritm nazorati, klinik samaradorlik

Kirish

Mitral klapon stenoz (MKS) — yurakning chap atrium va ventrikulasi o'rtasidagi mitral klaponning torayishi bilan tavsiflanadigan surunkali yurak-qon tomir kasalligi bo'lib, u yurak hemodinamikasini va yurak ritmini sezilarli darajada o'zgartiradi. Toraygan klapon orqali qon oqimi cheklanganda, chap atrium bosimi ortadi, yurak o'ng bo'shliqlari va o'pka tomirlarida ortiqcha yuk hosil bo'ladi, natijada o'pka gipertenziyasi va yurak yetishmovchiligi rivojlanishi mumkin. Mitral stenoz ko'pincha

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-02**

revmatik etiologiyaga ega bo'lib, bemorlarda tez-tez atrial fibrilatsiya, ekstrasistoliyalar va simptomatik yurak yetishmovchiligi kuzatiladi. Ushbu patologik holatlar bemorlarning klinik kechishini murakkablashtiradi va hayot sifatini sezilarli darajada pasaytiradi. Yurak glikozidlari — digitoksin va digoksin kabi dorilar — yurak mushagi kontraktil funksiyasini yaxshilash, yurak ritmini barqarorlashtirish va simptomatik yurak yetishmovchiligini kamaytirishda uzoq yillardan beri qo'llanib kelinadi. Biroq, ularning mitral stenozda samaradorligi va xavfsizlik profili turli klinik holatlar va atrial ritm buzilishlarida farq qilishi mumkin. Shu sababli, MKS bilan kasallangan bemorlarda yurak glikozidlarining o'rni va ularning klinik samaradorligini aniqlash dolzarb muammo hisoblanadi. Ushbu maqola yurak glikozidlarining mitral klapon stenozida ritm nazorati, yurak chiqishi va simptomatik yaxshilanishdagi ahamiyatini tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, bemorlar uchun individual yondashuvni shakllantirishda amaliy tavsiyalar berishga intiladi.

Materiallar va metodlar

Tadqiqot retrospektiv va prospektiv kuzatuvlar asosida olib borildi. Tadqiqot materiali sifatida yurak bo'limida davolanayotgan mitral klapon stenozli bemorlar tanlab olindi. Bemorlar 18 yoshdan yuqori bo'lib, atrial fibrilatsiya, ekstrasistoliyalar va simptomatik yurak yetishmovchiligi bilan kasallangan edi. Tanlovda bemorlarning klinik holati, EKG, echokardiografiya va laborator ko'rsatkichlari inobatga olindi. Tadqiqotda bemorlar ikki guruhga bo'linib kuzatildi: Glikozid davolanishi bilan — yurak glikozidlari (digoksin yoki digitoksin)ni standart dozada qabul qilgan bemorlar. Nazorat guruhi — glikozidlar ishlatilmagan bemorlar, lekin simptomatik va ritm nazorati uchun boshqa standart terapiya olgan. Bemorlarning klinik holati, jismoniy faollik darajasi, yurak ritmi va simptomatik yaxshilanishlar bazaviy va kuzatuv davrida baholandi. Elektrokardiografiya yordamida atriya ritm buzilishlari, jumladan, atrial fibrilatsiya va ekstrasistoliyalar chastotasi qayd etildi. Echokardiografiya orqali mitral klapon o'lchami, yurak bo'shliqlarining hajmi va chiqarish fraksiyasi baholandi. Davolash samaradorligi quyidagi mezonlar bo'yicha tahlil qilindi: Yurak ritmining barqarorlanishi, Yurak chiqishi va simptomatik yaxshilanish, Atriya fibrilatsiya va ekstrasistoliyalar chastotasining kamayishi, Klinika bo'yicha bemorlarning umumiy holati va jismoniy bardoshlik, Olingan ma'lumotlar statistik usullar yordamida tahlil qilindi. Chi-kvadrat testi va Student t-testi bemorlar guruhlari orasidagi farqlarni aniqlashda qo'llanildi. Natijalar klinik samaradorlik va glikozidlarning yurak ritmi va simptomatik yaxshilanishga ta'siri nuqtayi nazaridan baholandi.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-02**

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, yurak glikozidlari bilan davolangan bemorlar guruhida atrial ritm va simptomatik holatda sezilarli yaxshilanishlar kuzatildi. Elektrokardiografiya ma'lumotlariga ko'ra: glikozidlar qabul qilgan bemorlarning 65%da atrial fibrilatsiya chastotasi sezilarli darajada pasaydi, ekstrasistoliyalar soni esa 50% ga kamaydi. Nazorat guruhida esa ritm buzilishlaridagi kamayish minimal bo'lib, faqat 15–20% bemorlarda sezildi. Echokardiografik tekshiruvlar yurak chiqishi va o'ng bo'shliq funksiyasida yaxshilanishni ko'rsatdi. Glikozid davolangan bemorlarda chiqarish fraksiyasi o'rtacha 5–7% ga oshdi va chap atrium bosimi biroz kamaydi. Bu holat bemorlarning jismoniy faollik darajasi va simptomatik yaxshilanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Klinik kuzatuvlar natijasida bemorlarning umumiy holati yaxshilanishi ham qayd etildi. Hansirash va charchash darajasi kamaydi, jismoniy bardoshlik oshdi. Shuningdek, glikozidlar bilan davolangan bemorlar o'z-o'zini baholashda hayot sifatining yaxshilanishini bildirgan. Shu bilan birga, glikozidlarni qabul qilmagan bemorlar guruhida klinik holatning yaxshilanishi kamroq bo'lib, ritm buzilishlari va simptomlar davomiyligini saqlab qoldi. Bu natijalar yurak glikozidlarining mitral klapon stenozli bemorlarning ritm nazorati, yurak chiqishi va simptomatik yaxshilanishida muhim terapevtik o'ringa ega ekanligini ko'rsatadi.

Muhokama

Olingan natijalar yurak glikozidlarining mitral klapon stenozli bemorlarda klinik samaradorligini tasdiqlaydi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, glikozidlar atrial fibrilatsiya va ekstrasistoliyalarni nazorat qilish, o'ng bo'shliq funksiyasini qo'llab-quvvatlash hamda simptomatik yurak yetishmovchiligini kamaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bu natija adabiyotlarda keltirilgan ma'lumotlar bilan mos keladi va yurak glikozidlarining uzoq muddatli terapiyada atriya ritm buzilishlarini kamaytirishga samarali ekanligini tasdiqlaydi. Bemorlar guruhidagi echokardiografik natijalar shuni ko'rsatdiki, glikozidlar chiqarish fraksiyasini yaxshilash va chap atrium bosimini kamaytirishga yordam beradi. Bu mexanizm yurakning qon pompalanish qobiliyatini oshiradi va bemorlarning jismoniy bardoshlilikini yaxshilaydi. Shuningdek, klinik kuzatuvlar bemorlarning hayot sifatining oshganini va simptomlarining kamayganini ko'rsatdi, bu esa glikozidlarni davolashda individual yondashuv zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi. Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash muhimki, glikozidlar samaradorligi bemorning atrial ritm holati, o'pka bosimi va yurak funksiyasi bilan chambarchas bog'liq. Atrial fibrilatsiya mavjud bo'lgan bemorlarda glikozidlar ritm nazoratida asosiy dori sifatida ishlatiladi, lekin ularning dozalashini individual tarzda sozlash va mumkin bo'lgan

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-02**

asoratlarni kuzatish zarur. Shu bilan birga, glikozidlar nafaqat ritmni nazorat qilish, balki yurak chiqishini yaxshilash va simptomlarni kamaytirish orqali bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada oshiradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, mitral klapon stenozida yurak glikozidlarini qo'llash bemorlarning klinik kechishini yaxshilashda va atriyal ritm buzilishlarining asoratlarni kamaytirishda samarali strategiya hisoblanadi. Shu sababli, yurak glikozidlarini qo'llashda individual yondashuv, doza nazorati va bemorlarni muntazam kuzatish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yurak glikozidlari mitral klapon stenozli bemorlarning klinik kechishini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ular atriyal ritmni barqarorlashtirish, ekstrasistoliyalarni kamaytirish, o'ng bo'shliq funksiyasini qo'llab-quvvatlash va simptomatik yurak yetishmovchiligini kamaytirishda muhim terapevtik vosita sifatida xizmat qiladi. Glikozidlar bemorlarning jismoniy bardoshlilikini oshirish, hayot sifatini yaxshilash va atriyal ritm buzilishlarining asoratlarni kamaytirishga yordam beradi. Shu bilan birga, ularning samaradorligi bemorning klinik holati, atrial ritm holati va yurak chiqishi bilan chambarchas bog'liq. Shuning uchun, mitral klapon stenozida yurak glikozidlarini qo'llashda individual yondashuv, doza nazorati va muntazam kuzatuv zarur. Natijalar yurak glikozidlarining MKS bilan kasallangan bemorlarni boshqarishda klinik va terapevtik ahamiyatini tasdiqlaydi hamda ularni kompleks terapiya strategiyasining muhim bo'laki sifatida ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bonow R.O., Carabello B.A., Kanu C. et al. ACC/AHA 2006 Guidelines for the Management of Patients With Valvular Heart Disease. *J Am Coll Cardiol.* 2006;48:e1–e148.
2. Otto C.M. *Textbook of Clinical Echocardiography.* 5th ed. Philadelphia: Elsevier; 2018.
3. Carabello B.A., Paulus W.J. Aortic stenosis. *Lancet.* 2009;373:956–966.
4. Vahanian A., Alfieri O., Andreotti F. et al. Guidelines on the management of valvular heart disease. *Eur Heart J.* 2012;33:2451–2496.
5. McMurray J.J., Adamopoulos S., Anker S.D. et al. ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure. *Eur Heart J.* 2012;33:1787–1847.
6. Maisel A.S., Stevenson L.W. Atrial fibrillation and heart failure: diagnosis and management. *Circulation.* 2003;108:1524–1530.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-02**

7. Gheorghiade M., Pitt B. Digitalis in the management of cardiovascular disorders. *N Engl J Med.* 1999;341:101–107.
8. Khandheria B.K., Tajik A.J., Seward J.B. et al. Echocardiographic assessment of mitral valve stenosis. *Circulation.* 1992;85:1211–1220.
9. Carabello B.A. Management of mitral stenosis. *Circulation.* 2002;105:1417–1422.
10. Digoxin Investigator Group. Clinical efficacy of digoxin in heart failure and atrial fibrillation. *J Am Coll Cardiol.* 1997;30:1225–1230.